

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNDE REKABETÇİ OLMA ZAMANI

Nesrin Yardımcı SARIÇAY

Erdem ALPTEKİN

1. GİRİŞ

Günümüzde rekabetçi ekonomik yapının en önemli unsuru “bilişim teknolojilerine dayalı yenilikçilik”tir.

İşletmeleri bünyesinde yeterli ölçüde bilişim teknolojilerinden yararlanmayanların değişen rekabet koşullarına uyum sağlayamadıkları ve bu tür işletmelerin ömrünün modern teknolojiyi kullanan işletmelere göre daha kısa olduğu bir gerçektir.

Ülkemizde bilişim teknolojilerinden ve internetten yararlanma düzeyi birçok ülkeye göre yüksek olmakla birlikte; ülkemiz teknoloji üretimi ve yazılım ihracatı konusunda son sıralarda yer almaktadır.

Bu sonucu doğuran önemli nedenlerden birisi de; üniversite ve sanayi arasındaki işbirliğinin yetersiz olması ve hem sektör temsilcilerinin hem de üniversitelerin birbirlerinden habersiz aynı konuda farklı ve/veya aynı zamanlarda para ve emek harcamalarından kaynaklanmaktadır.

Nitekim zaman zaman yapılan ar-ge faaliyetlerinin ise hayata geçirilemediği, ticaret kesiminin talebine yanıt vermediği için bu çalışmaların uygulamada yerini bulamadığı gözlenmektedir.

Ancak; her şeye rağmen; özel sektör ihtiyacı olan bilişim teknolojisini bir şekilde satın alarak işletmesinde verimi arttırmak bakımından kullanmakta ve işletmesine entegre etmektedir.

Ülkemiz özellikle iletişim teknolojilerini kullanma bakımından son yıllarda büyük başarılarla imza atmakla birlikte; yukarıda da belirttiğimiz gibi bilgi teknolojilerini üretmek konusunda kendinden beklenen performansı gösterememektedir.

2. BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ

Günümüzde bireyler ve işletmeler için en önemli güç kaynağı bilgi haline gelmiştir.

Bilgi ve bilgiyi kullanmayı sağlayan bilgi ve iletişim teknolojileri bireylerin, kurumların, işletmelerin ve ulusların rekabet gücünü belirleyen bir numaralı faktördür.

Bu durumun bilincinde olan ülkemiz de, değişime ayak uydurmak için çaba göstermektedir.

Nitekim; güncel veriler itibariyle ülkemizde;

- 3G abone sayısı 16,6 milyona,
- Geniş bant erişim abone sayısı 8,3 milyona ulaşmış durumdadır.

Ülkemiz yaklaşık 40 milyon internet kullanıcısı ile internet kullanıcı sayısı bakımından dünyada 12'inci sıraya, Avrupa'da ise 5'inci sıraya yükselmiştir.

Ülkemizde ayrıca; sabit abone sayısı 16,3 milyon, nüfusa göre penetrasyon ise %23 seviyelerinde bulunmaktadır.

Bunların yanı sıra ülkemizde;

- Kablo internet abone sayısı 220.000'e yaklaşmış ve 27 kurumun verdiği 223 adet hizmet e-devlet kapısından sunulmaya başlanmıştır.
- Kablo TV altyapısı üzerinden sayısal yayına geçilmiş abone sayısı ise 1,5 milyon civarındadır.

Ülkemiz bilgi ve iletişim teknolojileri pazarı 33 milyar dolar olup 2002 yılında geniş bant internet ile tanışmış okul sayısı hemen hemen yokken, bugün 40.000 okula geniş bant internet bağlantısı sağlanmış durumdadır.

Ayrıca;

- 3G ile birlikte ülkemizde her GSM şirketine 500 Ar-Ge mühendisi çalıştırma zorunluluğu getirilmiş,
- 3. uydumuz Türksat 3A, 13 Haziran 2008'de uzaya fırlatılmış,
- Numara taşınabilirliği sayesinde 21,8 milyon civarında abone numarasını farklı GSM operatörlerine taşımış,
- 3 adet GSM işletmecisi ile birlikte 63 milyonun üzerinde mobil abone sayısına ulaşılmış durumdadır.

2023 yılı sonu itibariyle Bilgi ve İletişim Sektöründe;

- Halen toplam 50 Milyar TL (33 Milyar Dolar) olan Bilgi ve İletişim Sektörü pazar büyüklüğünün 2023 yılı sonunda bugünkü döviz kurları ile yaklaşık 250 Milyar TL'ye (160 Milyar Dolara) ulaşacağı,
- Mobil haberleşme sistemi abone sayısının, diğer kablosuz teknolojilere dayanan şebekelerin de hizmete girmesiyle birlikte 150 Milyon civarında bir abone kitlesine sahip olacağı,
- Bugün büyük çoğunluğu sabit şebekeler üzerinden karşılanan geniş bant erişim taleplerinin, 2023 yılına gelindiğinde çoğunlukla kablosuz ve mobil geniş bant erişimlerinden sağlanmış olacağı ve bugün 8,5 Milyon olan geniş bant erişim abone sayısının 2023'te 30 Milyon civarında olacağı

öngörülmektedir.

Konu; teknolojinin işletmelerde kullanımı açısından ele alındığında; Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK'in) bu konuda araştırmalar yapmakta olduğu görülmektedir.

Nitekim; Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) metodolojisine uygun olarak Türkiye İstatistik Kurumu tarafından ilk defa 2005 yılında olmak üzere, 2007, 2008, 2009 ve 2010 yıllarında gerçekleştirilmiştir.

Buna göre;

Türkiye'de girişimlerin %90,9'u internet erişimine sahiptir.

2010 yılı Ocak ayında 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin %90,9'u internet erişimine sahip olup, bu oran 2009 yılının aynı döneminde %88,8'dir.

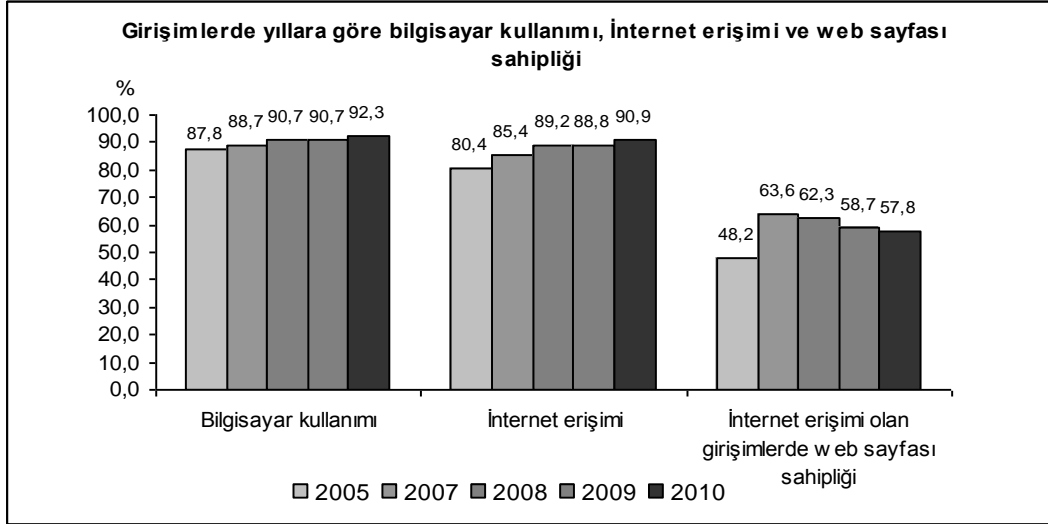
İnternet erişim oranı 250 ve üzeri çalışanı olan girişimlerde %98,4 iken, 50-249 çalışanı olan girişimlerde %96,9, 10-49 çalışanı olan girişimlerde ise %89,7'dir.

Girişimlerde bilgisayar kullanımı bir önceki yılın aynı dönemine göre % 90,7'den %92,3'e yükselmiş, web sayfası sahiplik oranı ise internet erişimi olan girişimlerde %58,7'den %57,8'e düşmüştür.

On girişimden dokuzu internete erişimde genişbant bağlantı kullanmaktadır.

2010 yılı Ocak ayında girişimlerin %90,9'u internete erişimde genişbant bağlantı kullanmıştır. DSL bağlantı (ADSL, VDSL vb.) %87,3 ile girişimler tarafından İnternete erişimde en çok kullanılan genişbant bağlantı tipidir.

Telefon hattı ile çevirmeli bağlantı veya ISDN gibi darbant bağlantı tipleri ise girişimlerin %18'i tarafından kullanılmıştır.

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr

İnternet %78,1 ile bankacılık ve finansal hizmetler için kullanılmıştır.

2010 yılı Ocak ayında, internet erişimine sahip girişimlerin %78,1'i interneti "bankacılık ve finansal hizmetler" için, %28,3'ü ise "eğitim ve öğretim" için kullanmıştır.

Girişimlerin %66,1'i kamu kurum ve kuruluşlarıyla iletişimde internet kullanmıştır.

2009 yılında girişimlerin kamu kurum ve kuruluşları ile iletişimde interneti kullanma oranı %66,1'dir. İnternet erişimine sahip girişimlerde ise bu oran %72,8'dir. İnternet erişimine sahip girişimlerin kamu kurum ve kuruluşları ile iletişimde interneti en çok %91 ile form almak/indirmek ve %89,6 ile bilgi almak için kullanmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşları ile iletişimde İnterneti kullanmayan girişimlerin belirttiği en önemli neden ise %66,6 ile yüz yüze görüşmeyi tercih etmeleridir.

İnternet erişimine sahip girişimlerin %57,8'i web sayfasına sahiptir

2010 yılı Ocak ayında internet erişimine sahip girişimlerin %57,8'i web sayfasına sahiptir.

Web sayfasına sahip olan girişimlerin, bu sayfalar üzerinden sundukları hizmetler sırasıyla;

- %78,4 ile "ürün katalogları ve fiyat listesi",
- %33,5 ile "web sitesinin güvenliği ile ilgili olarak güvenlik politikası beyanı, gizlilik mührü veya sertifikası",
- %28,1 ile "açık iş pozisyonları için ilanlar ve çevrimiçi (online) iş başvurusu"dur.

TÜİK'in yukarıdaki araştırmasının sonuçlarına göre ayrıca; 2009 yılında girişimlerin %15'i bilgisayar ağları üzerinden ürün/hizmet siparişi vermiş, %8,4'ü ise ürün/hizmet siparişi almıştır.

Aynı araştırmaya göre; 2010 yılı Ocak ayında girişimlerin %10,1'inin elektronik imza kullandığı, %21,9'unun Bilgi ve İletişim Teknolojisi (BİT) güvenliği politikasına sahip olduğu belirlenmiştir.

3. YAZILIM SEKTÖRÜNDE SON DURUM

Yazılım Sektörünün önemi ülkemizde özellikle son yıllarda daha fazla anlaşılmaya başlanmış, lisanslı yazılım kullanımı konusundaki bilinç de giderek artmıştır.

Ancak; uzun yıllar teşvik alamayan, günümüzde teşvikler yeterli olsa dahi danışmanlık desteği alamadığı için bu teşviklerden yararlanamayan yazılımevlerinin sayısı oldukça fazladır.

Sektörel bilgi paylaşımının ve üniversite-özel sektör işbirliğinin geliştirilememesinin önemli bir sonucu olarak dünyada kullanılabilir tarzda yazılım üretilmemekte ve ihraç edilememektedir. Korsan yazılım kullanımı azalmakla birlikte; yine de sektörün önemli sorunlarından bir tanesidir.

Dünyada kullanılan yazılımın %66'lık bir kısmının korsan yazılım olduğu tahmin edilmektedir.

Bu rakamlar;

- Çin'de %92,
- Ukrayna'da %91,
- Endonezya'da %88,
- Rusya'da ise %87'ye ulaşmaktadır.

Yazılım korsanlığının en az olduğu ülkeler ise;

- ABD %22,
- Yeni Zelanda %23,
- Danimarka %26,
- Avusturya ve İsveç %27 şeklinde sıralanmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde kopya yazılım kullanılmasının en önemli nedeni bu konudaki yasal boşluklar ve denetim eksikliğidir. Geçerli bir neden olmamakla birlikte zaman zaman lisanslı yazılım fiyatlarının yüksek olması da gerekçe olarak gösterilmektedir.

Ülkemizde özellikle son yıllarda; Telif Hakları Kanunu yazılım yapan şirketlerin bu ürünleri üzerindeki maddi ve manevi haklarını koruma altına almaya başlamıştır.

Türkiye, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Hakkında Kanun”un yanı sıra, edebiyat ve sanat eserlerinin korunmasına ilişkin Bern Anlaşması’na taraf olmasıyla, Dünya Fikri Haklar Teşkilatını (WIPO) kuran sözleşme ve Ticaretle Bağlantılı Fikri Sınai Haklar Anlaşması (TRIPs) yazılım üretim ve ticaretiyle ilgili hakların korunmasında önemli güvenceler vermektedir.

Dünyadaki yazılım harcamalarının artış oranı, kişi başına yapılan bilgi ve iletişim teknolojileri harcamalarından daha büyük oranda büyüme göstermekte olup Kuzey Amerika, Amerika ve Kanada’nın en büyük yazılım harcamalarının yapıldığı bölgeler olduğu İGEME’nin araştırmalarında belirtilmektedir.

Asya-Pasifik bölgesi ise; dünyada en çok yazılım harcaması yapan 3’üncü bölge konumundadır.

ABD’nin ise yazılım konusunda yaptığı harcamalar birçok ülkenin yazılım harcaması toplamından daha büyük orandadır.

Bölgeler itibariyle yazılım harcamalarında dikkat çeken ülkeler;

- Kuzey Amerika’da ABD ve Kanada,
- Güney Amerika’da Brezilya,
- Batı Avrupa’da Avrupa’nın 5 büyüğü olarak adlandırılan Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallık olarak sıralanmaktadır.

Ayrıca; İGEME verilerine göre; Hollanda, İsveç ve İsviçre’nin de önemli harcama yapan diğer ülkeler arasında olduğu görülmektedir.

Bunların yanı sıra;

- Doğu Avrupa’da Rusya ve Polonya,
- Asya’da Japonya, Çin ve Hindistan,
- Güney Asya’da Avustralya,
- Ortadoğu’da İsrail,
- Afrika’da Güney Afrika bölgelerinde en çok yazılım harcaması yapan ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye ise; yazılım harcamalarında gelişmiş ve gelişme yolundaki ülkelerle kıyaslandığında alt sıralarda yer almaktadır.

Bu durum hem yazılım harcamaları hem de yazılım üretimi açısından geçerli olup ülkemizde şiddetle piyasada uygulanabilir, pazarlanabilir ve dünyaya entegre edilebilir yazılım üretimine ihtiyaç bulunmaktadır.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Ülkemizde bilgi teknolojilerinden yararlanma konusunda hızlı bir gelişme yaşanmakla birlikte; bu konuda gerçekten rekabet avantajı kazanabilmemiz ve bilgi temelli kalkınmayı gerçekleştirebilmemiz için;

- Bilgi temelli kalkınma vizyonunun belirlenmesi ve benimsenmesi, bu konuda tüm paydaşların görüşlerinin alınması,
- İşletmelerin; e-ticaret olanaklarından ve teknolojiden daha etkin yararlanmaları için internet erişimi ve bilgi teknoloji maliyetlerinin düşürülmesi,
- Küresel alanda rekabet edebilecek teknolojilerin geliştirilmesi için özel veya kamu kuruluşlarının Ar-Ge harcamalarının desteklenmesi,
- Beyin göçünün önlenmesi,
- Üniversite özel sektör ve sanayi işbirliğinin geliştirilmesi

gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaklar:

- T.C. Ulaştırma Bakanlığı, www.ulastirma.gov.tr
- Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisi Hedef 2023, www.ulastirma.gov.tr
- Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr
- <http://www.kobifinans.com.tr>
- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu, www.igeme.gov.tr